

PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE STRANE ODLUKE O OTVARANJU STEČAJNOG/INSOLVENCIJSKOG POSTUPKA PREMA HRVATSKOM PRAVU*

*Doc. dr. sc. Jasnica Garašić**

UDK 347.736

341.985.2

Izvorni znanstveni rad

U radu se predstavljaju i analiziraju pretpostavke za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog odnosno insolventijskog postupka koje predviđa hrvatsko pravo te se upućuje na odgovarajuća rješenja u njemačkom i švicarskom pravu, Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima te UNCITRAL-ovu Model zakonu o prekograničnoj insolventiji.

Ključne riječi: stečajni/insolventijski postupak, strana odluka o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka, glavni stečajni/insolventijski postupak, posebni stečajni/insolventijski postupak, pretpostavke za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka, postupak priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka

I. UVOD

Međunarodno insolventijsko pravo zbog sve naglašenije globalizacije i internacionalizacije gospodarstva u posljednjih nekoliko godina dobilo je iznimno na značenju. Broj međunarodnih institucija i organizacija koje se bave tim pravnim područjem neprestano raste, pa s tim u vezi raste i broj donesenih

* Dr. sc. Jasnica Garašić, docentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg maršala Tita 14, Zagreb

* Rad je izložen kao referat na regionalnom simpoziju *New Bankruptcy in the Countries of the Region*, koji je u organizaciji Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit održan od 31. svibnja do 5. lipnja 2005. u Ohridu.

pravnih dokumenata koji se odnose na ovu materiju¹. Za razvoj međunarodnog insolventijskog prava u Europi, shvaćenom u zemljopisnom smislu, kao najvažniji međunarodni regulacijskopравни instrumenti mogu se spomenuti: u okviru Europske unije donesena Uredba Vijeća (EC) br. 1346/2000 od 29. svibnja 2000. o insolventijskim postupcima² (u daljnjem tekstu: EuUrIns), u okviru UNCITRAL-a doneseni Model zakon o prekograničnoj insolventiji od 15. prosinca 1997.³ (u daljnjem tekstu: MZ) te u okviru Vijeća Europe donesena Europska konvencija o određenim međunarodnim aspektima stečaja od 5. lipnja 1990.⁴, koja je poznata pod skraćenim imenom Istarska konvencija. Zbog značenja međunarodnog insolventijskog prava za gospodarstvo nijedna država neće još dugo moći odlagati njegovo autonomno reguliranje u svom pravnom sistemu.

Međunarodno insolventijsko pravo ujedno je i jedno od najzloženijih i najtežih pravnih područja, jer predstavlja konglomerat različitih procesnih, mate-

¹ Detaljnije o tome Garašić, *Jasnica, Anerkennung ausländischer Insolvenzverfahren, Ein Vergleich des kroatischen, des deutschen und des schweizerischen Rechts sowie der Europäischen Verordnung über Insolvenzverfahren, des Istanbul Übereinkommens und des UNCITRAL-Modellgesetzes*, Peter Lang, Frankfurt am Main Berlin, Bern, Bruxelles, New York, Oxford, Wien, 2005, Teil I, str. 28-34.

² Amtsblatt der Europäischen Gemeinschaften/Official Journal of the European Communities, 2000, br. L 160/1; 2003, br. L. 236/1.

³ *Model Law on Cross-Border Insolvency* donesen je na 30. sjednici UNCITRAL-a (Povjerenstvo Ujedinjenih naroda za međunarodno trgovačko pravo), a Glavna skupština Ujedinjenih naroda prihvatila ga je na svojoj 72. plenarnoj sjednici 15. prosinca 1997 (A/RES/52/158 od 30. siječnja 1998). Tekst Model zakona je zajedno s Vodičem za njegovo usvajanje (*Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency*) dostupan na internetu: www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf (stanje 15. prosinca 2005).

Osim toga, u okviru UNCITRAL-a izrađen je *Zakonodavni vodič insolventijskog prava (Legislative Guide on Insolvency Law, A/CN.9/WG.V/WP.70 (Part I), A/CN.9/WG.V/WP.70 (Part II), A/CN.9/WG.V/WP.72)*, koji je odobrila Glavna skupština Ujedinjenih naroda na 37. sjednici od 14.-25. lipnja 2004, A/59/17, A/RES/59/40. On sadržava i neke kolizijskopravne odredbe. Tekst tog vodiča dostupan je na sljedećoj stranici: www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/05-80722_Ebook.pdf (stanje 15. prosinca 2005).

⁴ European Treaty series/Séries des Traités européens, br. 136. Tu su konvenciju potpisale: Belgija, Njemačka, Francuska, Grčka, Italija, Luksemburg, Turska i Cipar. No, ona još nije stupila na snagu, jer su za to potrebne tri ratifikacije. Za sada je Konvenciju ratificirao samo Cipar. Informacije o tome dostupne su i na internetu: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/cadreprincipal.htm> (15. prosinca 2005).

rijalnih i kolizijskopравnih pitanja. Naime, činjenica otvaranja insolventijskog postupka zadire gotovo u sve pravne odnose insolventijskog dužnika. Pri tome se može raditi ili o domaćem insolventijskom postupku s međunarodnim obilježjem ili pak o stranom insolventijskom postupku kojeg se priznanje zahtijeva u tuzemstvu.

U kojoj je mjeri jedna država spremna na suradnju u slučajevima prekograničnih insolventijskih postupaka, najbolje se vidi u tome kako je uredila priznanje stranih insolventijskih postupaka.

Mnoštvo pitanja vezanih za priznanje stranih odluka u međunarodnom insolventijskom pravu možemo u grubo podijeliti na: pitanje pretpostavaka priznanja koje zakon predviđa; pitanje uređenja postupka priznanja - da li posebni postupak priznanja ili automatsko (*ex lege*) priznanje te pitanje pravnih posljedica (učinaka) priznanja - dakle pitanje mjerodavnog prava za pojedine pravne posljedice otvaranja insolventijskog postupka u državi priznanja.

Pri tome treba imati na umu da predmet priznanja može biti ne samo odluka o otvaranju insolventijskog postupka već i odluke koje su donesene u okviru otvorenog insolventijskog postupka, a u svrhu njegova provođenja i okončanja, kao npr. odluka o postavljanju ili razrješenju insolventijskog upravitelja, odluka o osnivanju i imenovanju članova odbora vjerovnika, odluka o razrješenju nekog člana odbora vjerovnika, odluka o nagradi i naknadi za rad insolventijskog upravitelja ili članova odbora vjerovnika, odluka o potvrđivanju insolventijskog plana, odluka o zaključenju postupka, itd. Nadalje, predmet priznanja mogu biti i odluke koje su donesene izvan insolventijskog postupka, ali u uskoj vezi s njime, dakle odluke iz postupaka koji su pokrenuti zbog otvorenog insolventijskog postupka, a tiču se insolventijske mase i namirenja vjerovnika insolventijskog dužnika, kao npr. odluka parničnog suda o postojanju i visini osporene tražbine, odluka parničnog suda u povodu tužbe radi pobijanja pravnih radnji insolventijskog dužnika, odluka parničnog suda u sporu koji se odnosi na neki ugovor, koji je dužnik prije otvaranja insolventijskog postupka zaključio, itd. Predmet priznanja mogu biti i odluke iz prethodnog postupka, dakle postupka koji slijedi u povodu prijedloga za otvaranje insolventijskog postupka i samom otvaranju insolventijskog postupka prethodi, kao npr. odluke o određivanju mjera osiguranja, imenovanja privremenog upravitelja i sl. Kako se sve te navedene odluke ne priznaju radi njih samih, već radi pravnih posljedica (učinaka) koje one za sobom povlače, to se pravni učinci koji nastupaju po priznanju tih odluka mogu promatrati kao posredni predmeti priznanja u međunarodnom insolventijskom pravu.

Osim toga u međunarodnom insolventijskom pravu treba razlikovati između glavnog i posebnog insolventijskog postupka. Pod pojmom *glavni insolventijski postupak* razumije se insolventijski postupak koji je otvoren na temelju primarne nadležnosti - kao npr. središta glavnih interesa dužnika, središta poslovnog djelovanja dužnika, prebivališta, uobičajenog boravišta odnosno sjedišta dužnika - a koji kao takav u pravilu želi obuhvatiti cjelokupnu imovinu dužnika i u tuzemstvu i u inozemstvu. Pod pojmom *posebnog insolventijskog postupka* razumije se postupak koji je otvoren na temelju neke supsidijarne nadležnosti - kao npr. podružnice ili pak samo dužnikove imovine u tuzemstvu - a koji kao takav (prema insolventijskom pravu europskokontinentalnih država) u pravilu želi obuhvatiti samo dužnikovu imovinu u državi otvaranja tog postupka. Pri tome se mogu razlikovati dvije vrste posebnih postupaka: partikularni i sekundarni. Pod pojmom *partikularnog insolventijskog postupka* razumije se posebni insolventijski postupak koji ne pretpostavlja otvaranje i priznanje stranog glavnog insolventijskog postupka i koji je o takvom postupku sasvim neovisan. Partikularni insolventijski postupak može se otvoriti kako prije, tako i poslije otvaranja stranog glavnog insolventijskog postupka, ako posljednji u tuzemstvu nije priznat. Pod pojmom *sekundarnog insolventijskog postupka* razumije se posebni insolventijski postupak koji pretpostavlja otvaranje i priznanje stranog glavnog insolventijskog postupka i barem je u tom smislu o njemu ovisan. No, u pravilu on je glavnom insolventijskom postupku podređen i na temelju pravila o kooperaciji i koordinaciji tih dvaju postupaka. Sekundarni insolventijski postupak moguće je otvoriti tek nakon priznanja stranog glavnog insolventijskog postupka.

Hrvatski zakonodavac jedan je od prvih u Europi koji je složenu materiju međunarodnog insolventijskog prava privedo sustavnoj regulaciji još 1996. godine, dakle, prije UNCITRAL-ova Model zakona o prekograničnoj insolventiji iz 1997. te prije Europske uredbe o insolventijskim postupcima iz 2000. Međunarodno insolventijsko pravo regulira glava X. hrvatskog Stečajnog zakona⁵ (u daljnjem tekstu: SZ) koja obuhvaća čak 34 članka (čl. 301.-335. SZ), raspodijeljenih u sedam odjeljaka. Oni uređuju: 1. međunarodnu nadležnost suda Republike Hrvatske (čl. 301.-302. SZ); 2. opća pravila o mjerodavnom pravu (čl. 303.-307. SZ); 3. pretpostavke i postupak priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka (čl. 308.-317. SZ); 4. učinke priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka, koji se razlikuju, ovisno o tome je li još

⁵ Narodne novine br. 44/96, 29/99, 129/00, 123/03.

prije priznanja u tuzemstvu otvoren posebni partikularni postupak ili ne (čl. 318. SZ) te je li kao posljedica priznanja strane odluke uslijedilo otvaranje domaćeg posebnog sekundarnog postupka ili ne (čl. 319.-331. SZ); 5. otvaranje i provođenje domaćeg sekundarnog postupka (čl. 326.-331. SZ); 6. postupanje u slučaju nepriznavanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka (čl. 332.-334. SZ) te 7. priznanje stranih prisilnih nagodba i drugih sličnih postupaka (čl. 335. SZ).

Budući da je u međunarodnom insolventijskom pravu najvažnija odluka o otvaranju insolventijskog postupka te se kao takva najčešće pojavljuje kao predmet priznanja te budući da odgovor na pitanje hoće li strana odluka o otvaranju insolventijskog postupka uopće imati pravne učinke u tuzemstvu, zavisi od toga jesu li ispunjene pretpostavke za njezino priznanje i sukladno tome je li priznata, u ovom ćemo se radu ograničiti na prikaz pretpostavki za priznanje strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka (II.) te ukratko na način njihova ispitivanja prema hrvatskom pravu (III.). U zaključku (IV.) sumirat će se najvažniji rezultati ovog rada.

II. PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE STRANE ODLUKE O OTVARANJU STEČAJNOG/INSOLVENCIJSKOG POSTUPKA

Pretpostavke za priznanje strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka određuje čl. 311. SZ. Tako je propisano da će se strana odluka o otvaranju stečajnoga postupka priznati: 1. ako je donesena od strane suda odnosno tijela koje je prema hrvatskom pravu međunarodno nadležno; 2. ako je ovršna prema pravu države u kojoj je donesena; 3. ako njezino priznanje ne bi bilo u protivnosti s javnim poretom Republike Hrvatske (čl. 311, st. 1. SZ). Osim toga, prijedlog za priznanje strane odluke sud će odbiti ako, u povodu prigovora dužnika ili kojega drugoga sudionika u postupku, utvrdi da dužniku akt kojim je postupak bio pokrenut nije dostavljen u skladu sa zakonom države u kojoj je odluka donesena i ako su u tom postupku bila povrijeđena njegova temeljna prava na obranu (čl. 311, st. 2. SZ). Strana odluka o otvaranju stečajnoga postupka priznat će se i ako nije pravomoćna (čl. 311, st. 3. SZ). Pogledajmo malo detaljnije svaku od navedenih pretpostavaka.

1. Kvalifikacija stranog postupka kao stečajnog/insolventijskog postupka

Iz već navedenog čl. 311, st. 1. hrvatskog Stečajnog zakona proizlazi da stečajnoppravno priznanje strane odluke o otvaranju određenog postupka pretpostavlja da je otvoreni strani postupak stečajni postupak.

Iz analize zakonskih odredaba slijedi da stečajni postupak u hrvatskom pravu ima sljedeća obilježja: otvara ga i provodi trgovački sud (čl. 5. SZ); da bi se stečajni postupak mogao otvoriti, mora se utvrditi postojanje stečajnog razloga - postojeća ili prijeteća nesposobnost za plaćanje ili prezaduženost (čl. 4, st. 1. do 10. SZ); stečajni se postupak provodi radi skupnoga namirenja vjerovnika stečajnog dužnika, unovčenjem njegove imovine i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima (čl. 2, st. 1. SZ); u toku stečajnog postupka moguće je izraditi i stečajni plan radi uređivanja pravnoga položaja dužnika i njegova odnosa prema vjerovnicima, a osobito radi održavanja njegove djelatnosti (čl. 1, t. 2, čl. 2, st. 2, čl. 213.-265. SZ); moguća je i osobna uprava stečajnog dužnika (čl. 1, br. 3. i čl. 266.-281. SZ), a isto tako i oslobođenje dužnika od preostalih obveza (čl. 1, br. 4. i čl. 282.-299. SZ).

Iz već navedenog slijedi da se pod pojmom "stečajni postupak" u hrvatskom pravu zapravo krije "insolventijski postupak", jer hrvatski stečajni postupak nije ograničen na likvidaciju imovine stečajnog dužnika, već on u sebi sadržava i sanacijske mogućnosti. Riječ je o jednom jedinstvenom insolventijskom postupku koji je izrađen po uzoru na njemački Insolvenzordnung⁶ (u daljnjem tekstu: InsO). U Hrvatskoj se razmišlja da se prilikom sljedeće izmjene Zakona, a na kojoj se upravo radi, promijeni ime Stečajnog zakona u Insolventijski zakon, pa shodno tome i stečajni postupak u insolventijski postupak, jer bi se time bolje izrazila njegova suština koja je sadržana u zakonskim odredbama. Naime, pojam stečajni postupak tradicionalno se veže za pojam likvidacije imovine stečajnog dužnika.

No, treba naglasiti da strani stečajni/insolventijski postupak, kojeg se priznanje traži u Hrvatskoj, ne mora nužno imati sva obilježja koja ima hrvatski stečajni postupak. To jasno proizlazi iz čl. 311, st. 1, br. 1. te čl. 335. SZ. Naime, u skladu s čl. 311, st. 1, br. 1. SZ stranu odluku o otvaranju stečajnog postupka ne mora nužno donijeti strani sud, već dostaje ako je takvu odluku donijelo i neko drugo tijelo koje je prema hrvatskom pravu međunarodno nadležno. Prema čl. 335. SZ na priznanje strane odluke o odobrenju prisilne nagodbe ili stečajnoga plana, kao i priznanje strane odluke donesene u kojem

⁶ Bundesgesetzblatt 1994 I S. 2866; posljednja izmjena Bundesgesetzblatt 2005 I str. 837.

drugom sličnom postupku na odgovarajući način primijenit će se odredbe Stečajnog zakona o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnog postupka.

Polazeći od pravnih instituta, koji su u okviru hrvatskog stečajnog postupka dopušteni, kao i upravo spomenutog čl. 311, st. 1, t.1. te čl. 335. SZ, proizlaze sljedeći zaključci. Prema hrvatskom pravu moguće je priznati ne samo strane postupke kojih je svrha likvidacija imovine stečajnog dužnika već i postupke prisilne nagodbe te različite reorganizacijske i sanacijske postupke, koji u prvom redu teže sanaciji stečajnog dužnika ili njegova poduzeća. Činjenica što je u nekom stranom postupku određeno oslobađanje stečajnog/insolventijskog dužnika od preostalih obveza ne oduzima tom postupku karakter stečajnog/insolventijskog postupka. Stečajni/insolventijski dužnik ne mora nužno u tom postupku izgubiti pravo upravljanja i raspolaganja svojom imovinom. No, da bi se strani postupak priznao, on mora biti otvoren na temelju utvrđenog stečajnog/insolventijskog razloga. Mora ga otvoriti i provoditi sud ili neko drugo nadležno tijelo. Jedan od ciljeva postupaka mora biti reguliranje pravnih odnosa između dužnika i njegovih vjerovnika.

U čl. 335. SZ upotrijebljeni pravni standardi - priznanje "*strane odluke donesene u kojem drugom sličnom postupku*", na koje će se "*na odgovarajući način*" primijeniti odredbe toga zakona o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnog postupka - ostavljaju dovoljno prostora za kreativnu ulogu suda, kojem je na taj način omogućeno da u konkretnom slučaju u skladu sa stalnim razvojem međunarodnog insolventijskog prava donese ispravnu odluku o kvalifikaciji stranog postupka.

Naime, u međunarodnom insolventijskom pravu mora se nužno upotrijebiti tzv. funkcionalna kvalifikacija, što znači da se prilikom kvalifikacije stranog postupka kao stečajnog/insolventijskog ne smije zahtijevati da on ima baš sva ista obilježja kao domaći postupak, već da mu po njegovoj suštini i ciljevima odgovara. Pravni poredci različitih država poznaju mnoštvo različitih modela insolventijskih postupaka, a osim toga, osobito u posljednjih nekoliko godina, mnoge države moderniziraju svoje insolventijsko pravo, tako da stalno nastaju nove vrste postupaka. Stoga bi kruto inzistiranje na istovjetnosti svih obilježja stranog postupka s domaćim stečajnim/insolventijskim postupkom vodilo prečesto nepriznavanju strane odluke o otvaranju postupka, što bi bilo na štetu vjerovnika stečajnog/insolventijskog dužnika.

I u pogledu njemačkog (§ 343 st. 1. InsO) kao i švicarskog prava (čl. 166, st. 1, čl. 175. Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht⁷, u daljnjem tekstu:

⁷ Bundesgesetzblatt 1988 I S. 5.

IPRG) smatra se da pri kvalifikaciji stranog postupka kao stečajnog/insolventijskog treba početi od funkcionalne kvalifikacije.⁸ Europska Uredba o insolventijskim postupcima određuje definicijom pojam insolventijskog kao i likvidacijskog postupka (čl. 1, st. 1. te čl. 2, sl. a) i c) EuUrIns), a dodatno u Prilozima A i B, koji su sastavni dijelovi te uredbe, sadržava popis svih insolventijskih odnosno likvidacijskih postupaka država članica koji se mogu priznati (vidjeti čl. 16, st. 1, podst. 1. EuUrIns). Model zakon o prekograničnoj insolventiji također sadržava definiciju insolventijskog postupka (čl. 2, sl. a), čl. 17, st. 1. lit. a MZ), koji se treba priznati, a *Vodič o usvajanju UNCITRAL-ovog Model zakona o prekograničnoj insolventiji* naglašava da pojam insolventije treba tumačiti u širem smislu.⁹

Mogućnost priznanja odluka iz prethodnog postupka koji započinje podnošenjem prijedloga za otvaranjem stečajnog/insolventijskog postupka i

⁸ Za njemačko pravo primjerice: *Hanisch, Hans*, Allgemeine kollisionsrechtliche Grundsätze im internationalen Insolvenzrecht, u: Festschrift für Günther Jahr zum 70. Geburtstag, Vestigia Iuris, hrsg. Michael Martinek, Jürgen Schmidt, Elmar Wadle, Tübingen, 1993, str. 459-460; *Laut, Thomas*, Universalität und Sanierung, Schriften zum Internationalen Recht, Bd. 84, Berlin, 1997, str. 58; *Spahlinger, Andreas*, Sekundäre Insolvenzverfahren bei grenzüberschreitenden Insolvenzen, Studien zum ausländischen und internationalen Privatrecht, Bd. 64, Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, Tübingen, 1998, str. 46; *Wimmer, Klaus*, u: Frankfurter Kommentar zur Insolvenzordnung, hrsg. Klaus Wimmer, Neuwied, Kriftel, 1999, Art. 102 EGIInsO, rubr. 276; *Homann, Stefan*, System der Anerkennung eines ausländischen Insolvenzverfahrens und die Zulässigkeit der Einzelrechtsverfolgung, Eine Untersuchung der neue Rechtslage unter Berücksichtigung des Europäischen Insolvenzübereinkommens, Juristische Schriftenreihe, Bd. 142, 2000, str. 72-73; *Kemper, Jutta*, u: InsO, Kommentar zur Insolvenzordnung, hrsg. Bruno M. Kübler i Hanns Prütting, Köln, 2001, Art. 102 EGIInsO, rubr. 65; *Geimer, Reinhold*, Internationales Zivilprozeßrecht, 4. izdanje, Köln, 2001, rubr. 222.

Za švicarsko pravo primjerice: *Stahelin, Daniel*, Die Anerkennung ausländischer Konkurse und Nachlassverträge in der Schweiz (Art. 166ff. IPRG), Schriftenreihe des Instituts für internationales Recht und internationale Beziehungen (SIRIB), Bd. 45, str. 25, 177-178; *Breitenstein, Stefan*, Internationales Insolvenzrecht der Schweiz und der Vereinigten Staaten - eine rechtsvergleichende Darstellung, Schweizer Studien zum internationalen Recht, Bd. 64, Zürich, 1990, rubr. 233 i dalje; *Schwander, Ivo*, Die Anerkennung ausländischer Konkursdekrete, Nachlassverträge und Kollokationspläne in der Schweiz, u: Recht und Internationalisierung: Festgabe gewidmet dem schweizerischen Juristenverein anlässlich des Juristentags 2000 in St. Gallen durch die Juristische Abteilung der Universität St. Gallen, hrsg. Christian J. Meier-Schatz i Rainer J. Schweizer, Zürich, 2000, str. 335.

⁹ *Guide to Enactment of the UNCITRAL Model Law*, br. 23-24, 49-51, 71.

traje do odluke o (ne)otvaranju s ciljem ispitivanja pretpostavaka za otvaranje stečajnog/insolventijskog postupka hrvatski Stečajni zakon ne spominje. Tu mogućnost ne spominje ni švicarsko pravo. Po uzoru na EuUrIns (čl. 25, st. 1, podst. 3.) njemačko pravo otvara mogućnost priznanja privremenih mjera iz prethodnog postupka (§ 343, st. 2. InsO). Osim toga je privremeni insolventijski upravitelj, koji je imenovan u postupku koji prethodi otvaranju glavnog insolventijskog postupka, prema EuUrIns (čl. 38.) i prema njemačkom pravu (§ 344. InsO) pod određenim pretpostavkama ovlašten u državi priznanja zahtijevati mjere prema pravu države priznanja koje će osigurati imovinu insolventijskog dužnika u državi priznanja. Definicija insolventijskog postupka iz čl. 2, lit. a), koji se prema Model zakonu o prekograničnoj insolventiji može priznati, izričito uključuje i tzv. prethodni postupak. Općenito govoreći, radi zaštite insolventijske mase i opravdanih interesa vjerovnika, trebalo bi u međunarodnom insolventijskom pravu zagovarati mogućnost priznanja privremenih mjera iz prethodnog postupka.

2. Međunarodna (internacionalna) nadležnost za otvaranje stečajnog/insolventijskog postupka

Međunarodna (internacionalna) nadležnost za otvaranje stečajnog postupka kao pretpostavka priznanja strane odluke o otvaranju takvog postupka (tzv. indirektna međunarodna nadležnost) predviđena je u čl. 311, st. 1, t. 1. SZ. Tako strana odluka o otvaranju nekog stečajnog postupka može biti priznata samo ako je donesena od strane suda odnosno tijela koji je prema hrvatskom pravu međunarodno nadležan. Nije važna unutrašnja mjesna nadležnost stranog suda ili tijela. Indirektna nadležnost izvodi se u hrvatskom pravu iz međunarodne nadležnosti hrvatskog suda za otvaranje stečajnog postupka (tzv. direktna međunarodna nadležnost). Stečajni zakon regulira međunarodnu nadležnost suda Republike Hrvatske za otvaranje univerzalnog glavnog stečajnog postupka u čl. 301, st. 1. i međunarodnu nadležnost suda Republike Hrvatske za otvaranje posebnog stečajnog postupka u čl. 302, st. 1. i 2, t. 1-4. Pri tome treba istaknuti da je ispravno određenje međunarodne nadležnosti od iznimne važnosti u međunarodnom insolventijskom pravu jer je u pogledu pravnih posljedica otvaranja insolventijskog postupka osnovno kolizijsko pravilo mjerodavnost prava države otvaranja postupka (*lex fori concursus*). Osim toga i u insolventijskom postupku u pogledu mjerodavnosti procesnog prava za provođenje postupka vrijedi *lex*

fori. Stoga će se u ovom radu međunarodnoj nadležnosti za otvaranje stečajnog/insolventijskog postupka kao pretpostavci priznanja stranog postupka dati nešto više prostora no drugim pretpostavkama.

2.1. Glavni stečajni/insolventijski postupak

Za provođenje tzv. *glavnog stečajnog postupka*, koji obuhvaća cjelokupnu imovinu dužnika, bez obzira na to nalazi li se ona u Republici Hrvatskoj ili u inozemstvu, prema čl. 301, st. 1, reč. 1. i st. 2. SZ isključivo je nadležan sud Republike Hrvatske ako je središte poslovnog djelovanja dužnika na području Republike Hrvatske. Primijenimo li to pravilo na tzv. indirektnu međunarodnu nadležnost stranog suda odnosno tijela, slijedi da je sud ili tijelo neke strane države isključivo nadležno za provođenje nekog glavnog stečajnog/insolventijskog postupka ako se središte poslovnog djelovanja dužnika nalazi na području te strane države.

Pri tome Zakon predmnijeva da je središte poslovnog djelovanja dužnika u mjestu u kojem on ima upisano svoje sjedište (čl. 301, st. 1, reč. 2. SZ). Iako to Zakon izričito ne kaže, treba uzeti da je riječ o oborivoj zakonskoj presumpciji, dakle da ona vrijedi samo dok se ne dokaže protivno, jer bi neoboriva zakonska presumpcija određenje međunarodne nadležnosti na temelju središta poslovnog djelovanja učinila besmislenim. S tim u vezi treba naglasiti da je za sada prema hrvatskom stečajnom pravu moguće otvoriti stečajni postupak samo protiv pravne osobe ili fizičke osobe koja je trgovac pojedinac ili obrtnik (čl. 3, st. 1, reč. 1. i 2. SZ), a te navedene fizičke osobe, jednako kao i pravne osobe, moraju imati registrirano sjedište.¹⁰ Ako bi bila riječ o stranoj odluci kojom je otvoren u skladu s pravom države otvaranja stečajni/insolventijski postupak protiv fizičke osobe koja nije ni obrtnik ni trgovac pojedinac, smatram da to ne bi smio biti razlog njezina nepriznavanja u Republici Hrvatskoj, jer bi to bilo suprotno suvremenim kretanjima u međunarodnom insolventijskom pravu, a i u Hrvatskoj se razmišlja da se uvede mogućnost otvaranja stečajnog postupka protiv potrošača. U pogledu međunarodne nadležnosti za otvaranje stečajnog/insolventijskog postupka protiv takvih fizičkih osoba oboriva presumpcija mogla

¹⁰ Vidi primjerice čl. 3, st. 3, 5. i 7. hrvatskog Zakona o trgovačkim društvima (Narodne novine br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 188/03) te čl. 17. i 18. hrvatskog Zakona o obrtu (Narodne novine br. 77/93, 90/96, 102/98, 64/01, 71/01, 49/03).

bi se vezati za prebivalište odnosno uobičajeno boravište tih osoba te bi to *de lege ferenda* trebalo unijeti u Stečajni zakon.

Inače pod pojmom “poslovnog djelovanja” dužnika iz čl. 301, st. 1, reč. 1. SZ može se razumijeti ne samo trgovačka djelatnost nego svaka zanatska, profesionalna ili bilo koja druga privredna, tj. gospodarska djelatnost, što će zavisiti od toga protiv kojih vrsta dužnika pravo države otvaranja stečajnog/insolventijskog postupka dopušta otvaranje takvog postupka.

Opredjeljujući se za “središte poslovnog djelovanja” stečajnog dužnika kao kriterija za određenje direktne i indirektno međunarodne nadležnosti, hrvatski je zakonodavac želio postići da za otvaranje glavnog stečajnog postupka bude nadležan sud samo jedne države, i to one na području koje se nalazi najveći dio imovine stečajnog dužnika, najveći broj njegovih vjerovnika i u kojoj se doista obavlja njegova djelatnost (odnosno djelatnosti).¹¹ Naime, upravo u toj državi postoji najbliža veza sa stečajnim dužnikom. Time su se željele ujedno izbjeći i zloupotrebe koje bi sa sobom nosio kriterij određenja nadležnosti samo na temelju upisanog sjedišta odnosno sjedišta određenog statutom, jer se takvo sjedište može lakše no središte poslovnog djelovanja premjestiti u drugu državu i time onemogućiti provođenje stečajnog postupka. Pri tome se pod pojmom “središta poslovnog djelovanja” ne bi smjelo razumjeti mjesto odnosno država gdje se nalazi uprava i iz kojeg se upravlja društvom, neovisno o tome nalazi li se u toj državi i većina dužnikovih vjerovnika i većina dužnikove imovine i

¹¹ Vidjeti o tom kriteriju za određenje međunarodne nadležnosti u njemačkoj literaturi: *Hanisch, Hans*, Die international-insolvenzrechtlichen Bestimmungen des Entwurfs eines schweizerischen IPR-Gesetzes, Einige erläuternde und kritische Bemerkungen, Konkurs, Treuhand- und Schiedsgerichtswesen, Zeitschrift für Insolvenzrecht (KTS), 1979, str. 237; *isti*, Aktuelle Probleme des internationalen Insolvenzrechts, Schweizerische Jahrbuch für Internationales Recht (SJIR), 1980, str. 119; *Ebenroth, Carsten Thomas*, Die Inlandswirkungen der ausländischen lex fori concursus bei Insolvenz einer Gesellschaft, Zeitschrift für Zivilprozess (ZZP), vol. 101, 1988, str. 127-128; *Leipold, Dieter*, Zur internationalen Zuständigkeit im Insolvenzrecht, u: Festschrift für Gottfried Baumgärtel zum 70. Geburtstag, hrsg. Hanns Prütting, Köln, Berlin, Bonn, München, 1990, str. 307; *Oertzen, Christian von*, Inlandswirkungen eines Auslandskonkurses, Mainz, 1990, str. 42; *Aderhold, Eltje*, Auslandskonkurs im Inland, Entwicklung und System des deutschen Rechts mit praktischen Beispielen unter besonderer Berücksichtigung des Konkursrechts der Vereinigten Staaten von Amerika, Englands, Frankreichs sowie der Schweiz, Berlin, 1992, str. 196; *Metzger, Ingrid*, Die Umsetzung des Istanbuler Konkursübereinkommens in das neue deutsche Internationale Insolvenzrecht, Reihe Rechtswissenschaft, Bd. 172, Pfaffenweiler, 1994, str. 28.

obavlja li se djelatnost dužnika u toj državi. Naime, pojam “poslovne djelatnosti” širi je od pojma “djelatnost upravljanja”, a osim toga moglo bi se mjestom upravljanja stečajnog dužnika još lakše manipulirati no upisanim, registriranim sjedištem, pa tako shvaćeni kriterij za određenje međunarodne nadležnosti ne bi donio nikakvo poboljšanje, već pogoršanje, što se zakonodavcu bez jakih argumenata ipak ne bi smjelo pripisati. Treba naglasiti da je od suštinske važnosti za pravnu sigurnost vjerovnika stečajnog/insolventijskog dužnika da se “središte poslovnog djelovanja” određuje na temelju kriterija koji su vjerovnicima unaprijed poznati, s obzirom na to da je u međunarodnom stečajnom/insolventijskom pravu dominantna kolizijskopravna norma o mjerodavnosti *legis fori concursus*.

“Središte poslovnog djelovanja” kao kriterij za određenje međunarodne nadležnosti ima tu prednost da za otvaranje stečajnog/insolventijskog postupka na osnovi njega sud odnosno organ samo jedne jedine države može biti međunarodno nadležan. Do otvaranja više glavnih stečajnih/insolventijskih postupaka može doći ako se neki sud odnosno organ jedne države pogrešno smatrao nadležnim i otvorio takav postupak paralelno sa sudom odnosno s organom koji je doista nadležan. No, budući da hrvatski sud pri priznanju strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka mora kao pretpostavku priznanja ispitati međunarodnu nadležnost suda odnosno tijela koji je postupak otvorio, on odluku o otvaranju suda odnosno organa koji nije međunarodno nadležan ne bi priznao.

“Središte poslovnog djelovanja” kao kriterij za određivanje međunarodne nadležnosti nažalost ima tu manu što je to nov kriterij, koji insolventijski zakoni mnogih država još ne poznaju. Problem nastaje ako se središte poslovnog djelovanja dužnika nalazi u državi u kojoj se na temelju tog kriterija ne može otvoriti stečajni/insolventijski postupak, a upisano sjedište dužnika nalazi se u nekoj drugoj državi. Zbog toga je hrvatski zakonodavac 2000. godine u čl. 301, st. 1. KG unio novo pravilo, prema kojem je - ako se dokaže da se središte poslovnog djelovanja dužnika nalazi u inozemstvu, a njegovo je sjedište upisano u Republici Hrvatskoj - sud Republike Hrvatske isključivo nadležan za provedbu stečajnoga postupka protiv toga dužnika ako se prema pravu države u kojoj dužnik ima središte poslovnog djelovanja ne može otvoriti stečajni postupak u toj državi na temelju središta poslovnog djelovanja (čl. 301, st. 1, reč. 3. SZ). Promatrano sa stajališta indirektno međunarodne nadležnosti to znači da će hrvatski sud stranu odluku o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka koju je donio sud države u kojoj se nalazi upisano sjedište dužnika priznati - iako se

središte njegova poslovnog djelovanja nalazi u drugoj državi - pod uvjetom da se stečajni/insolventijski postupak u toj drugoj državi na temelju kriterija središta poslovnog djelovanja ne može otvoriti. Naime, bez tog novog pravila u Stečajnom zakonu hrvatski sud odluku o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka donesenu u državi u kojoj dužnik ima upisano sjedište ne bi mogao priznati, iako sud države u kojoj se nalazi središte poslovnog djelovanja stečajni/insolventijski postupak na temelju tog kriterija prema domaćem pravu uopće ne bi mogao otvoriti.

“Središte poslovnog djelovanja dužnika” kao kriterij za određenje međunarodne nadležnosti za otvaranje glavnog stečajnog postupka u hrvatskom pravu u skladu je s modernim kretanjima u međunarodnom insolventijskom pravu u pogledu određivanja međunarodne nadležnosti. Naime po svom sadržaju i funkciji taj kriterij, bez obzira na nešto drugačije ime, odgovara kriterijima za određenje međunarodne nadležnosti koji se koriste u najnovijim regulacijskim modelima međunarodnog insolventijskog prava, kao npr. “središte samostalne gospodarske djelatnosti dužnika” u njemačkom pravu (§ 3, st. 1. InsO) te “središte/centar glavnih interesa dužnika” kojim se koristi europski uredbodavac (čl. 3, st. 1. EuUrIns)¹² i UNCITRAL-ov Model zakon (čl. 17, st. 2, lit. a MZ). Nažalost, u švicarskom pravu međunarodna se nadležnost još uvijek određuje na temelju prebivališta odnosno sjedišta stečajnog dužnika (čl. 166, st. 1. IPRG), što je i u samoj švicarskoj literaturi podvrgnuto oštroj kritici.^{13,14}

¹² O pogrešnom tumačenju čl. 3, st. 1. EuUrIns sa strane *High Court of Justice in Leeds (Companies Court)* u odluci od 16. svibnja 2003 - No 861-876/03, *Entscheidungen zum Wirtschaftsrecht*, Art. 3 EuInsVO 2/03, vidi *Garašić, Jasnica*, Europska uredba o insolventijskim postupcima, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 26, 2005, br. 1, str. 266-267.

¹³ *Hanisch*, op. cit. u bilj. 11, str. 237-238; *Stahelin*, op. cit. u bilj. 8, str. 50; *Breiteinstein*, op. cit. u bilj. 8, rubr. 14, 247; *Reiser, Hans*, Allgemeine Voraussetzungen der Anerkennung ausländischer Konkursdekrete in der Schweiz, u: *Aspekte des Wirtschaftsrechts, Festgabe zum Schweizerischen Juristentag 1994*, hrsg. Hans Ulrich Walder, Tobias Jaag, Dieter Zobl, Zürich, 1994, str. 322.

¹⁴ Detaljno o indirektnoj međunarodnoj nadležnosti za otvaranje stečajnog/insolventijskog postupka u hrvatskom, njemačkom i švicarskom pravu, u Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima, Istanbulskoj konvenciji te UNCITRAL-ovu Model zakonu o prekograničnoj insolventiji *Garašić*, op. cit. u bilj. 1, str. 146-200.

2.2. Posebni stečajni/insolventijski postupak

Premda tzv. *posebni stečajni postupak* prema hrvatskom pravu, a i većini drugih kontinentalnih prava, obuhvaća samo imovinu dužnika u državi otvaranja takvog postupka (čl. 302, st. 4. SZ), ipak su moguće situacije u kojima će se pojaviti potreba za priznanjem takvog postupka u drugoj državi. Primjerice, ako stečajni/insolventijski upravitelj takvog stranog postupka u drugoj državi želi pobijati pravne radnje koje su masu tog postupka protivno zakonu smanjile i time oštetile vjerovnike dužnika ili ako je riječ o upravljanju ili raspolaganju nad predmetima koji ulaze u masu tog postupka, a koje je on prenio u tu drugu državu ili koje je on u toj drugoj državi sa sredstvima koja pripadaju masi tog postupka stekao.

I u slučaju posebnog stečajnog postupka indirektna međunarodna nadležnost u hrvatskom se pravu izvodi iz odredaba o direktnoj međunarodnoj nadležnosti, a to su čl. 302, st. 1. i st. 2, koji uključuju i primjenu pravila iz čl. 332. i čl. 334. KG. Tako će strani sud ili organ prema hrvatskom pravu biti međunarodno nadležan za otvaranje posebnog stečajnog postupka ako dužnik na području te države nema središte poslovnog djelovanja, ali ima poslovnu jedinicu bez svojstva pravne osobe, dakle podružnicu (čl. 302, st. 1. u vezi s čl. 301, st. 1. KG). Ako dužnik u jednoj državi nema ni središte poslovnog djelovanja, a ni podružnicu, ali ima imovinu, tada će sud odnosno tijelo te države biti međunarodno nadležni za otvaranje posebnog stečajnog postupka u sljedećim situacijama: 1. kad se u državi u kojoj dužnik ima središte poslovnog djelovanja stečajni postupak protiv njega ne može otvoriti zbog uvjeta predviđenih u stečajnom pravu te države, premda postoji stečajni razlog (čl. 302, st. 2, t. 1. SZ); 2. kad prema pravu države u kojoj dužnik ima središte poslovnog djelovanja stečajni postupak obuhvaća samo imovinu dužnika u toj državi (čl. 302, st. 2, t. 2. SZ); 3. kad su ispunjeni uvjeti za odbijanje prijedloga za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog postupka, a otvaranje domaćeg postupka je potrebno radi ostvarenja načela ravnopravnog namirenja svih dužnikovih vjerovnika (čl. 302, st. 2, t. 3. u vezi s čl. 334. SZ); 4. kad se otvaranje domaćeg postupka predlaže u okviru postupka za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog postupka (čl. 302, st. 2, t. 4. u vezi s čl. 325. i čl. 332. SZ).

Pri primjeni čl. 302, st. 1. SZ može se raditi bilo o stranom partikularnom bilo o stranom sekundarnom stečajnom/insolventijskom postupku. Pri primjeni čl. 302, st. 2, t. 1, 2. i 3. SZ radi se uvijek o stranom partikularnom stečajnom/insolventijskom postupku. Pri primjeni čl. 302, st. 2, t. 4. SZ može se raditi ili

o situaciji u kojoj je strani sekundarni postupak otvoren kao posljedica priznanja nekog stranog glavnog stečajnog/insolventijskog postupka (čl. 325. SZ) ili o situaciji u kojoj je strani partikularni postupak otvoren nakon odbijanja prijedloga za priznanje nekog glavnog stečajnog/insolventijskog postupka u okviru postupka za priznanje, jer je to potrebno radi načela ravnopravnosti namirenja svih vjerovnika dužnika (čl. 332. SZ). Ipak treba istaknuti da pri primjeni čl. 302, st. 2, t. 3. i 4. SZ u određivanju indirektno međunarodne nadležnosti treba poći od svrhe tih odredaba, a ne usko ih tumačiti. Tako bi partikularni postupak iz neke strane države, koji je otvoren samo na temelju imovine dužnika u toj državi, u situaciji u kojoj se strana odluka o otvaranju glavnog postupka u dotičnoj državi nije mogla priznati, jer nije ispunjavala pretpostavke za priznanje, trebalo priznati, i to neovisno o tome je li odluka o otvaranju partikularnog postupka donesena u okviru formalnog postupka za priznanje ili izvan njega. Isto bi tako sekundarni postupak iz neke strane države, koji je otvoren samo na temelju imovine dužnika u toj državi, trebalo priznati, neovisno o tome je li on otvoren u okviru formalnog postupka za priznanje ili izvan njega. Naime, formalni postupak za priznanje stranih odluka o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka ne predviđa pravo svako države, a nepostojanje takvog postupka ne smije biti od utjecaja na određivanje međunarodne nadležnosti. Ovdje se pokazuje kako bi bilo bolje da u zakonu postoji izričita norma o indirektno međunarodnoj nadležnosti, a ne da se ona izvodi iz direktne međunarodne nadležnosti sudova Republike Hrvatske.

Budući da prema hrvatskom pravu posebni stečajni postupak može obuhvaćati samo imovinu dužnika u državi u kojoj je otvoren, moguće je u Hrvatskoj priznati više posebnih stečajnih/insolventijskih postupaka koji se istodobno u različitim državama vode protiv istog dužnika. Čak i ako je u Republici Hrvatskoj već otvoren glavni stečajni postupak ili posebni stečajni postupak protiv dužnika, to nije prepreka priznanju učinaka stranog posebnog stečajnog/insolventijskog postupka protiv istog dužnika u Hrvatskoj u odnosu na njegovu imovinu, koja prema stajalištu hrvatskog prava pripada masi stranog posebnog stečajnog/insolventijskog postupka.

Strani posebni insolventijski postupak, bilo partikularni ili sekundarni, koji je otvoren na temelju tuzemne podružnice dužnika, moguće je priznati i prema njemačkom pravu (§ 354, st. 1, § 356, st. 1. InsO), Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima (čl. 3, st. 2, 3. i 4. EuUrIns) te Model zakonu o prekograničnoj insolventiji (čl. 17, st. 3, lit. b) u vezi s čl. 2, sl. c) i f) MZ). Pod određenim uvjetima njemačko pravo otvara mogućnost i priznanja stranog

posebnog postupka otvorenog samo na temelju imovine insolventijskog dužnika (§ 354, st. 1. i 2. u vezi s § 356, st. 1. InsO). Prema EuUrIns nije moguće otvoriti posebni insolventijski postupak samo na temelju imovine insolventijskog dužnika u državi članici. Takvo je rješenje upitno jer onemogućuje otvaranje takvog postupka i u situacijama u kojima dužnik doduše nema podružnicu u tuzemstvu, ali ima imovinu velike vrijednosti, npr. tuzemna skladišta brodskih i drugih transportnih poduzeća, građevinski strojevi stranog građevinskog poduzeća, udio u domaćim trgovačkim društvima, itd., zbog čega bi u konkretnom slučaju uzimajući u obzir i druge okolnosti ipak možda bilo oportuno otvoriti posebni postupak.¹⁵ Nažalost, zakonsko obrazloženje IPRG-a te većina švicarskih autora generalno negiraju mogućnost da se prema švicarskom pravu prizna strani posebni stečajni postupak, i to neovisno o tome je li otvoren na temelju podružnice ili samo imovine dužnika, jer se smatra da se samo glavni stečajni postupak može priznati.¹⁶

3. Ovršnost odnosno učinkovitost odluke u državi otvaranja stečajnog/insolventijskog postupka

Da bi se strana odluka o otvaranju stečajnog postupka mogla u Republici Hrvatskoj priznati, ona prema pravu države u kojoj je donesena mora biti ovršna (čl. 311, st. 1, t. 2. SZ).

¹⁵ Tako i *Hanisch, Hans*, Einheit oder Pluralität oder ein kombiniertes Modell beim grenzüberschreitenden Insolvenzverfahren?, *Zeitschrift für Wirtschaftsrecht (ZIP)*, 1994, str. 3. Vidi detaljnije o dopunskoj, zaštitnoj, podupirućoj i pomoćnoj funkciji posebnih stečajnih/insolventijskih postupaka *Garašić*, op. cit. u bilj. 12, str. 290-292.

¹⁶ *Botschaft zum IPRG*, Sonderdruck, str. 189. *Stahelin*, op. cit. u bilj. 8, str. 47; *Volken, Paul*, in: *IPRG Kommentar, Kommentar zum Bundesgesetz über das Internationale Privatrecht (IPRG)*, vom 1. Januar 1989, hrsg. Anton Heini, Max Keller, Kurt Siehr, Frank Vischer, Zürich, 1993, Art. 166, rubbr. 11; *Kren Kostkiewicz, Jolanta*, Internationales Konkursrecht: Anerkennung ausländischer Konkursdekrete und Durchführung eines Sekundärkonkurses in der Schweiz, *Blätter für Schuldbetreibung und Konkurs (BlSchK)*, 1993, str. 6-7; *Theus Simoni, Fabiana*, Englische, walisische und französische Konkursverwalter in der Schweiz, *Schweizer Studien zum Internationalen Recht*, Bd. 102, hrsg. Schweizerische Vereinigung für Internationales Recht, Zürich, 1997, str. 292; *Markus, Alexander R.*, Das neue UNCITRAL-Modellgesetz betreffend grenzüberschreitende Insolvenz, *Schweizerische Zeitschrift für Wirtschaftsrecht/Revue suisse de droit de affaires (SZW/RSDA)*, 1998, str. 19; *Schwander*, op. cit. u bilj. 8, str. 337.

Pojam ovršnosti zapravo bi trebalo tumačiti na način da ta strana odluka prema pravu države u kojoj je donesena doista proizvodi pravne učinke koji su tim pravom predviđeni. Hrvatski zakon izričito naglašava da će se strana odluka o otvaranju stečajnog postupka priznati i onda ako ona nije pravomoćna (čl. 311, st. 3. SZ). Naravno, to vrijedi pod uvjetom da su ispunjene sve ostale pretpostavke priznanja. Time se odstupa od hrvatskog sistema priznanja stranih sudskih odluka u građanskim odnosno trgovačkim stvarima, koji pravomoćnost predviđa kao pretpostavku priznanja strane sudske odluke (čl. 87. Zakona o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima¹⁷, u daljnjem tekstu: ZRSZ)¹⁸. Razlog odstupanja treba tražiti u potrebi zaštite stečajne/insolventijske mase, jer bi čekanje pravomoćnosti omogućilo zloupotrebe od strane dužnika i moglo dovesti u pitanje namirenje njegovih vjerovnika.

Ako je protiv strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka uloženi neki dopušteni pravni lijek, koji njezine učinke u državi otvaranja postupka suspendira, tada se takva odluka, za to vrijeme dok su učinci suspendirani, neće u Republici Hrvatskoj moći priznati.

U hrvatskom pravu ne dolazi do "*révision au fond*" prilikom priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka. No, takva strana odluka koja bi prema pravu države otvaranja doduše imala učinak, ali bi ujedno bila opterećena materijalnom ili procesnom pogreškom, koja bi bila u protivnosti s hrvatskim javnim poretom, ipak se u Republici Hrvatskoj ne bi mogla priznati.

Ovršnost odnosno učinkovitost strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka navodi se izričito kao pretpostavka njezina priznanja i u švicarskom pravu (čl. 166, st. 1, sl. a) IPRG) te u Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima (čl. 16, st. 1, podst. 1. EuUrIns). To nije slučaj u njemačkom pravu

¹⁷ Narodne novine br. 53/91.

¹⁸ Poblize o tome: *Vuković, Đuro*, Međunarodno građansko procesno pravo, Zagreb, 1987, rubr. 243 i dalje; *Varady, Tibor*, Međunarodno privatno pravo, 3. izdanje, Novi Sad, 1990, str. 353-354; *Dika, Mihajlo*, u: Dika Mihajlo/Knežević Gašo/Stojanović Srđan, Komentar zakona o međunarodnom privatnom i procesnom pravu - Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja u određenim odnosima, Beograd, 1991, str. 285 i dalje; *Sikirić, Hrvoje*, Die Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Gerichtsurteile im jugoslawischen IPR-Gesetz, u: Hat sich die Neuordnung des internationalen Privatrechts bewährt?, hrsg. Willibald Posch, Schriftreihe der Abteilung für Internationales Privatrecht, Privatrechtsvergleichung und Einheitsprivatrecht, Institut für Bürgerliches Recht, Karl-Franzens-Universität Graz, Bd. 1, Graz, 1992, str. 51 i dalje.

(vidi § 343, st. 1. InsO) kao ni u Model zakonu o prekograničnoj insolventiji (čl. 17. MZ). No, kako iz prirode priznanja proizlazi da se može priznati samo ona strana odluka koja u državi njezina donošenja razvija pravne učinke, to nije sporno ni u njemačkoj teoriji, a ni prema Model zakonu da se i prema ta dva regulacijska sistema učinkovitost strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka smatra pretpostavkom njezina priznanja.¹⁹ Kao ni u hrvatskom, tako ni u jednom od ovdje spomenutih drugih regulacijskih modela pravomoćnost odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka nije navedena kao pretpostavka njezina priznanja.²⁰

4. Nepostojanje protivnosti javnom poretku države priznanja

Nadalje, hrvatsko pravo određuje da će se strana odluka o otvaranju stečajnoga postupka priznati ako njezino priznanje ne bi bilo u protivnosti s javnim poretkom Republike Hrvatske (čl. 311, st. 1, t. 3. SZ). Osim toga izričito se određuje da će sud prijedlog za priznanje strane odluke odbiti ako, u povodu prigovora dužnika ili kojega drugoga sudionika u postupku, utvrdi da dužniku akt kojim je postupak bio pokrenut nije dostavljen u skladu sa zakonom države u kojoj je odluka donesena i ako su u tom postupku bila povrijeđena njegova temeljna prava na obranu (čl. 311, st. 2. SZ).

Primjena klauzule *ordre public* u međunarodnom insolventijskom pravu zapravo se odvija u dvije faze. Najprije treba ispitati dovodi li ispravno ili pogrešno primijenjeno materijalno ili procesno pravo u stranom postupku, koji prethodi otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka i u kojem je kao rezultat donesena strana odluka o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka, do posljedice koja bi bila u protivnosti s hrvatskim javnim poretkom. Ako je to slučaj, priznanje takve strane odluke mora se odbiti. Ako to nije slučaj, u drugoj fazi treba ispitati bi li u slučaju hipotetskog priznanja strani pravni učinci, koje bi strana odluka o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka u Hrvatskoj razvila bez potrebe neke daljnje odluke stranog suda odnosno organa²¹, bili u suprotnosti

¹⁹ Vidi za njemačko pravo *Trunk, Aleksander*, Internationales Insolvenzrecht, Systematische Darstellung des deutschen Rechts mit rechtsvergleichenden Bezügen, Jus privatum, Bd. 28, Tübingen, str. 273.

²⁰ Poblje o tome *Garašić*, op. cit. u bilj. 1, str. 200-206.

²¹ Naime, takva je odluka samostalan predmet priznanja u međunarodnom insolventijskom pravu.

s hrvatskim javnim poretom. Naime, osnovna kolizijskoppravna norma u međunarodnom insolventijskom pravu, koju sadržava i hrvatsko međunarodno stečajno/insolventijsko pravo, jest mjerodavnost prava države otvaranja stečajnog/insolventijskog postupka u pogledu određenja i reguliranja pravnih učinaka koje otvaranje takvog postupka za sobom povlači (vidi čl. 303. i 319, st. 1. SZ). U toj drugoj fazi ispitivanja strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka klauzula *ordre public* ima značenje prave pretpostavke za priznanje odluke samo onda ako bi utvrđena povreda javnog poretka zahtijevala nepriznavanje svih učinaka strane odluke, odnosno nepriznavanje stranog stečajnog/insolventijskog postupka u cjelini. Drugim riječima, učinci strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka, koji su predviđeni u stranom (materijalnom i procesnom) stečajnom/insolventijskom pravu i koji vrijede, a da nije potrebna neka daljnja odluka stranog stečajnog/insolventijskog suda ili organa, moraju biti ispitani s aspekta uzrokuju li oni kao takvi zbog protivnosti s hrvatskim javnim poretom generalno nepriznavanje strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka. Mnogo će češće biti da se samo neki pravni učinci strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka zbog protivnosti domaćem javnom poretu neće priznati, ali da će se odluka o otvaranju generalno ipak priznati. Ako se strana odluka o otvaranju generalno može priznati, pitanje pravnih učinaka koji se zbog protivnosti hrvatskom javnom poretu ne mogu priznati postaviti će se u prvom redu u situaciji u kojoj se kao pravna posljedica priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka ne otvara domaći sekundarni postupak. Naime, učinke priznate strane odluke o otvaranju u tom slučaju određuje i regulira u pravilu strani *lex fori concursus* (čl. 319, st. 1. SZ). Rjeđe će se to pitanje postaviti u situaciji u kojoj se kao pravna posljedica priznanja strane odluke o otvaranju glavnog stečajnog/insolventijskog postupka otvara domaći sekundarni postupak jer je u odnosu na imovinu koja pripada masi sekundarnog stečajnog postupka otvorenog u Hrvatskoj *lex fori concursus* hrvatsko pravo, što znači da ono u pravilu određuje i regulira stečajnopravne posljedice (vidi čl. 325, st. 2. i čl. 328, st. 2. SZ).

Što se smatra povredom hrvatskog javnog poretka teško je apstraktno formulirati jer je u Republici Hrvatskoj u posljednjem desetljeću promijenjen čitav pravno-politički sistem, a time i osnovne društvene vrijednosti. Objavljena sudska praksa u pogledu tog pitanja vrlo je rijetka. U pravnoj literaturi bivše jugoslavenske države pokušavao se sadržaj javnog poretka odrediti kroz apstraktne definicije. Tako se zastupalo shvaćanje da je riječ o osnovnim načelima prava i

morala, koja vrijede u jednoj državi i koja ta država smatra nepovredivim²² odnosno da se ovdje radi o vrijednostima koje su izražene u temeljnim političkim, ekonomskim, socijalnim, moralnim (*bonae mores*) i drugim načelima.²³ U svakom slučaju klauzula *ordre public* odnosila bi se ne samo na materijalnoppravna već i na procesnoppravna pitanja.²⁴ Primjena te klauzule trebala bi biti suzdržana, pa bi otklanjanje priznanja strane odluke zbog protivnosti javnom poretku trebalo biti iznimna mjera, i to onda kada je riječ o osobito teškoj povredi javnog poretka.²⁵ Upućivalo se i na to da bi primjena klauzule *ordre public* trebala biti ovisna o "unutrašnjoj vezi" odnosno intenzitetu veze između konkretnog pravnog odnosa na koji se odluka odnosi i domaćeg poretka.²⁶ Ti su izvodi zbog svoje apstraktnosti zapravo primjenljivi i u današnjem, novom hrvatskom pravno-političkom sistemu.

Specifičan sadržaj klauzule *ordre public* u hrvatskom međunarodnom stečajnom pravu tek treba odrediti. Polazeći od Ustava Republike Hrvatske²⁷ te posebno čl. 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda²⁸, koji utvrđuje minimalne procesnoppravne standarde, moglo bi se povredom hrvatskog javnog poretka primjerice smatrati: ako je odluka o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka donesena od strane zavisnog ili pristranog suda odnosno organa ili suda odnosno organa koji nije utemeljen na zakonu ili kad je takav sud ili organ provodio stečajni/insolventijski postupak; ako je javnost u postupku otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka (dakle u prethodnom

²² *Grbin, Ivo*, Priznanje i izvršenje odluka stranih sudova, Zagreb, 1980, str. 117.

²³ *Vuković*, op. cit. u bilj. 18, str. 163.

²⁴ *Grbin*, op. cit. u bilj. 22, str. 119. Vidjeti također *Dika*, op. cit. u bilj. 18, str. 302-303; *Sikirić*, op. cit. u bilj. 18, str. 62.

²⁵ *Grbin*, op. cit. u bilj. 22, str. 117.

²⁶ Usp. *Varady*, op. cit. u bilj. 18, str. 84-85; *Dika*, op. cit. u bilj. 18, str. 301.

²⁷ Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine br. 56/90, 135/97, 8/98 (pročišćeni tekst), 113/00, 24/00 (pročišćeni tekst), 28/01, 41/01 (pročišćeni tekst), 55/01.

²⁸ Ta konvencija nije samo međunarodni ugovor koji Hrvatska kao država potpisnica mora poštovati (Narodne novine-Međunarodni ugovori br. 18/97, 6/99, 8/99, 14/02). Hrvatska je, naime, tekst Konvencije još prije njezine ratifikacije putem Ustavnog zakona o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj (Narodne novine br. 65/91, 27/92, 34/92, 51/00, 105/00) inkorporirala u svoj pravni poredak. Godine 2002. navedeni ustavni zakon nadomješten je Ustavnim zakonom o nacionalnim manjinama (Narodne novine br. 155/02), koji je također inkorporirao tekst te konvencije, tako da njezine odredbe imaju ustavnopravni rang.

postupku) ili pak u samom otvorenom stečajnom/insolventijskom postupku bila protivno zakonu isključena; ako se prethodni postupak otvaranja stečajnog/insolventijskog postupka ili sam stečajni/insolventijski postupak ne mogu smatrati *fair* odnosno pravičnim; ako su osnovna prava stečajnog/insolventijskog dužnika na obranu u prethodnom postupku otvaranja stečajnog/insolventijskog postupka bila povrijeđena (npr. time što akt kojim je postupak bio pokrenut dužniku nije dostavljen u skladu sa zakonom države u kojoj je odluka o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka donesena); ako protiv odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka uopće nije predviđen nikakav pravni lijek; ako strano pravo grubo i bez opravdanog razloga krši načelo jednakog postupanja s vjerovnicima stečajnog/insolventijskog dužnika (npr. diskriminacija stranih vjerovnika ili vjerovnika druge vjere ili rase); ako vjerovnici u stečajnom/insolventijskom postupku uopće nisu mogli sudjelovati; ako je strani stečajni/insolventijski postupak zloupotrijebljen u svrhu konfiskacije.

Nepostojanje protivnosti javnom poretku kao pretpostavka priznanja odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka izričito je predviđena i u njemačkom (§ 343 st. 1, reč. 2, br. 2. InsO) i švicarskom pravu (čl. 166, st. 1. u vezi s čl. 27. IPRG), kao i u Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima (čl. 26. EuUrIns) te Model zakonu o prekograničnoj insolventiji (čl. 17, st. 1. u vezi s čl. 6. MZ).²⁹

5. Postojanje uzajamnosti irelevantno

Treba posebno naglasiti da hrvatsko autonomno međunarodno stečajno pravo ne predviđa postojanje uzajamnosti kao pretpostavku priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog postupka (vidi čl. 311, st. 1, 2. i 3. SZ).

Time se odstupa od hrvatskog sistema priznanja stranih odluka u građanskim odnosno trgovačkim stvarima (čl. 86-96, 101. ZRSZ). Naime, prema čl. 92, st. 1. ZRSZ strana sudska odluka neće se priznati ako ne postoji uzajamnost. Ipak zahtjev postojanja uzajamnosti ublažen je time što se postojanje uzajam-

²⁹ O usporedbi hrvatskog, njemačkog i švicarskog prava te Europske uredbe o insolventijskim postupcima, Istanbulske konvencije te UNCITRAL-ovog Model zakona o prekograničnoj insolventiji u pogledu nepostojanja protivnosti javnom poretku kao pretpostavke priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka vidi *Garašić*, op. cit. u bilj. 1, str. 216-240.

nosti pretpostavlja, dok se ne dokaže suprotno (čl. 92, st. 3. ZRSZ), a u određenim zakonom predviđenim slučajevima uzajamnost se uopće ne zahtijeva (čl. 92, st. 2. i čl. 94, st. 1. ZRSZ).³⁰ Neki autori zagovaraju potpuno odstranjenje zahtjeva za postojanjem uzajamnosti,³¹ jer to nije ni od kakve koristi za državu priznanja, a zainteresiranim subjektima nanosi štetu.³² Putem zahtjeva za postojanjem uzajamnosti država priznanja ne može potaknuti druge države na to da one priznaju njezine odluke.³³ Nepriznavanje strane odluke zbog nepostojanja uzajamnosti vodi k odlaganju pravne zaštite i pravnoj nesigurnosti.³⁴

Isti argumenti mogu se navesti i u međunarodnom insolventijskom pravu u svrhu ukidanja zahtjeva za postojanjem uzajamnosti pri priznanju stranih odluka.

Kao ni hrvatsko, tako ni njemačko pravo (vidi § 343, st. 1. Ins), a ni Model zakon o prekograničnoj insolventiji (vidi čl. 17, st. 1. i 2. MZ) ne predviđaju postojanje uzajamnosti kao pretpostavku priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka. U Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima uzajamnost je na optimalan način osigurana, jer je svaka država članica dužna priznavati odluke o otvaranju insolventijskog postupka druge države članice. Suprotno tome, švicarsko pravo ipak predviđa postojanje uzajamnosti kao pretpostavku priznanja (čl. 166, st. 1, sl. c) IPRG),³⁵ no to se pokušava putem tumačenja na različite načine ublažiti.³⁶

³⁰ To je slučaj ako je riječ o stranoj sudskoj odluci donesenoj u bračnom sporu i u sporu radi utvrđivanja i osporavanja očinstva ili materinstva te ako priznanje ili izvršenje strane sudske odluke traži državljanin Republike Hrvatske (čl. 92, st. 2. ZRSZ). Isto tako to je slučaj ako je riječ o stranoj sudskoj odluci koja se odnosi na osobno stanje (status) državljanina države o odluci koje je riječ (čl. 94, st. 1. ZRSZ).

³¹ *Grbin*, op. cit. u bilj. 22, str. 115; *Sikirić*, op. cit. u bilj. 18, str. 63.

³² *Grbin*, op. cit. u bilj. 22, str. 115.

³³ *Grbin*, op. cit. u bilj. 22, str. 115.

³⁴ *Grbin*, op. cit. u bilj. 22, str. 115.

³⁵ Većina švicarskih autora kritizira takvo rješenje švicarskog prava: *Hanisch, Hans*, Internationale Insolvenzrechte des Auslandes und das Gegenrecht nach Art. 166 Abs. 1 IPRG, Schweizerische Zeitschrift für internationales und Europäisches Recht (SZIER), 1992, str. 4-5; *Walder-Bohner, Hans Ulrich*, Die international konkursrechtlichen Bestimmungen des Entwurfes des Bundesgesetzes über das internationale Privatrecht (IPR-Gesetz) und die Auswirkungen auf die konkursrechtliche Praxis in der Schweiz, Liechtensteinische Juristen-Zeitung (LJZ) 1986, str. 54; *Stahelin*, op. cit. u bilj. 8, str. 65 i dalje; *Breitenstein*, op. cit. u bilj. 8, rubr. 204, 375 i dalje; *Kren Kostkiewicz*, op. cit. u bilj. 16, str. 11.

³⁶ Poblize o tim pokušajima u švicarskoj literaturi *Garašić*, op. cit. u bilj. 1, str. 211-215.

Činjenica da nepriznavanje strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka zbog nepostojanja uzajamnosti načelo jednakog položaja vjerovnika dužnika ozbiljno dovodi u pitanje, nadalje činjenica da utvrđenje uzajamnosti nije lagano i da to zahtijeva podosta vremena i troškova, kao i činjenica da je sve više država svjesno problema prekogranične insolventije, zbog čega se sve više odlučuju za priznanje stranih insolventijskih postupaka, čine se dovoljno jakim argumentima da se zakonodavac odrekne zahtjeva za postojanjem uzajamnosti kao pretpostavke priznanja strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka.

III. ISPITIVANJE PRETPOSTAVAKA ZA PRIZNANJE STRANE ODLUKE O OTVARANJU STEČAJNOG/INSOLVENTIJSKOG POSTUPAKA

Sve pretpostavke za priznanje koje hrvatski zakonodavac navodi u čl. 311. SZ moraju biti kumulativno ispunjene da bi strana odluka o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka mogla biti priznata.

Osnovna dilema koja se u pogledu načina ispitivanja pretpostavaka za priznanje javlja u međunarodnom insolventijskom pravu jest bi li do priznanja strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka trebalo doći automatski na temelju zakona ili bi te pretpostavke ipak trebalo ispitivati u posebnom formalnom postupku priznanja. Prednost prvog sistema, tzv. automatskog priznanja, jest u tome što je dan otvaranja stranog insolventijskog postupka ujedno i dan njegova priznanja u državi koja se opredijelila za sistem automatskog priznanja. U sistemu tzv. posebnog formalnog postupka za priznanje između dana otvaranja i dana priznanja strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka postoji određen vremenski period koji nesavjesni insolventijski dužnik (eventualno čak u dogovoru s pojedinim vjerovnicima) može iskoristiti za zloupotrebe, primjerice za otuđenje imovine u državi u kojoj strani insolventijski postupak još nije priznat.

Za sistem automatskog priznanja strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka opredijelili su se, primjerice, Europska uredba o insolventijskim postupcima te njemačko pravo (§ 335-358. InsO), dok se za sistem posebnog postupka priznanja opredijelilo švicarsko pravo (čl. 166-175. IPRG) te UNCITRAL-ov Model zakon o prekograničnoj insolventiji iz 1997.³⁷

³⁷ Detaljno o načinu odnosno postupku ispitivanja pretpostavaka za priznanje strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka u hrvatskom, njemačkom i švicarskom pravu te u

Iako se na prvi pogled sistem automatskog priznanja čini jednostavnijim i efikasnijim, on ipak krije mnoge mane, o kojima se rijetko govori. Do sudskog preispitivanja pretpostavki za priznanje u tom sistemu dolazi u državi priznanja samo incidentalno u nekom domaćem postupku, npr. u nekoj domaćoj parnici između stranog insolventijskog dužnika i domaćeg vjerovnika, ili u okviru postupka proglašenja ovršnom strane odluke o otvaranju insolventijskog postupka, ili ako se zahtijeva otvaranje domaćeg posebnog sekundarnog postupka. Budući da je riječ o incidentalnom preispitivanju pretpostavaka za priznanje, moguće je da u istoj državi priznanja različiti sudovi dođu do različitih ocjena o tome jesu li pretpostavke za priznanje ispunjene, što nije u skladu s pravnom sigurnošću u toj državi. Inače je teret preispitivanja pretpostavaka za priznanje stranog insolventijskog postupka na domaćem vjerovniku odnosno dužniku stranog insolventijskog dužnika kad mu se strani insolventijski upravitelj obrati u izvršavanju nekih svojih ovlaštenja, što je daleko od praktičnog, jer vjerovnici, subjekti u gospodarskom prometu, u pravilu ne raspolažu tako složenim pravnim znanjima da bi mogli ocjenjivati ispunjava li strani insolventijski postupak pretpostavke za priznanje i smije li se osoba koja se izdaje za stranog insolventijskog upravitelja smatrati ovlaštenim zastupnikom stranog insolventijskog dužnika. Budući da je u tom sistemu strani insolventijski upravitelj ovlašten odmah djelovati u državi priznanja, moguće je da on svu imovinu iz države priznanja prenese u državu otvaranja glavnog insolventijskog postupka te tako onemogući kasnije otvaranje posebnog sekundarnog insolventijskog postupka u državi priznanja, koji bi možda sa stajališta domaćih vjerovnika u državi priznanja bio koristan. S druge strane, ako se u državi priznanja i otvori kasniji sekundarni postupak, dolazi do promjene statuta u odnosu na imovinu koja se nalazi u državi priznanja, jer kao *lex fori concursus* u odnosu na tu imovinu više neće vrijediti strano pravo (pravo države u kojoj je otvoren glavni postupak), već pravo države priznanja u kojoj je sekundarni postupak otvoren. Ta promjena statuta vodi čitavom nizu pravno teško rješivih pitanja.³⁸

Zbog svega navedenog hrvatski zakonodavac se opredijelio za sistem posebnog formalnog postupka priznanja, ali je glavni nedostatak tog sistema pokušao ublažiti tako što je za period između dana otvaranja stranog stečajnog postupka i njegovog priznanja u Republici Hrvatskoj predvidio čitav niz odredaba kojima

Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima, Istanbulskoj konvenciji i Model zakonu o prekograničnoj insolventiji Garašić, op. cit. u bilj. 1, str. 259-310.

³⁸ Poblize o tome Garašić, op. cit. u bilj. 1, str. 306-308.

se štiti stečajna masa od zloupotreba te kojima se trajanje posebnog postupka za priznanje pokušava skratiti što je više moguće. To je posebnost hrvatskog zakona, koja posebni postupak priznanja predviđen u hrvatskom pravu čini boljim i naprednijim u usporedbi s postupkom priznanja koji je predviđen u švicarskom pravu i UNCITRAL-ovom Model zakonu o prekograničnoj insolventnosti.

Hrvatski zakonodavac izričito je odredio stvarnu i mjesnu nadležnost hrvatskog suda koji provodi postupak priznanja. To je trgovački sud na čijem se području nalazi poslovna jedinica stranog stečajnog dužnika, a ako ona ne postoji, trgovački sud na čijem se području nalazi neka imovina tog dužnika (čl. 309, st. 1. SZ). Ako dužnik ima poslovne jedinice na području različitih trgovačkih sudova ili ako se njegova imovina nalazi na području različitih trgovačkih sudova, za donošenje odluke o priznanju mjesno je nadležan sud koji je prvi na oglasnoj ploči suda objavio oglas o podnesenom prijedlogu za priznanje u skladu s čl. 313, st. 1. SZ (čl. 309, st. 2. SZ). Pored stranog stečajnog upravitelja ovlaštenje da podnese prijedlog za priznanje ima i vjerovnik stečajnog dužnika (čl. 310, st. 1. SZ). Zakonodavac je izričito odredio i priloge koje treba priložiti prijedlogu za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog postupka: 1. izvornik ili ovjereni prijepis odluke te ovjereni prijevod na hrvatski jezik, 2. potvrdu nadležnoga stranoga tijela o njenoj ovršnosti te 3. popis njegovih vjerovnika s odgovarajućim dokazima (čl. 310, st. 2. SZ).

Kako bi se zaštitila stečajna masa, zakonodavac je stečajnom sucu koji odlučuje o priznanju dao ovlaštenje da, čim se prijedlog za priznanje podnese, odredi potrebne mjere osiguranja odnosno imenuje privremenoga stečajnoga upravitelja u skladu s odredbama Stečajnog zakona o prethodnom postupku (čl. 312, st. 1. SZ). Osim toga, nakon objave oglasa o prijedlogu za priznanje na oglasnoj ploči suda u skladu s čl. 313. SZ dolazi do prekida parničnih postupaka te postupaka ovrhe i osiguranja koji su u toku, a zabranjeno je dok teče postupak za priznanje pokrenuti novi parnični postupak ili postupak ovrhe ili osiguranja u kojemu je stečajni dužnik stranka (čl. 312, st. 2, reč. 1. i 2. SZ). Jedino su izlučni i razlučni vjerovnici kojih se predmet osiguranja tražbine u trenutku otvaranja stranog stečajnog postupka nalazio u Republici Hrvatskoj ovlašteni i za vrijeme trajanja postupka priznanja pokrenuti odnosno nastaviti prekinuti ovršni postupak radi ostvarenja svoga zahtjeva odnosno tražbine protiv stranoga stečajnoga dužnika, ali samo pod uvjetom ako se s time složi strani stečajni upravitelj (čl. 312, st. 3. SZ).

Inače pri odlučivanju o prijedlogu za priznanje sud je ograničen na to da ispita jesu li ispunjene pretpostavke za priznanje navedene u čl. 311, st. 1. i st.

2. SZ. Kao što je već spomenuto, “*révision au fond*” nije dopuštena. Potrebna objašnjenja vezana za ispitivanje pretpostavki priznanja sud može tražiti od tijela kojeg se odluka priznaje te od sudionika u postupku (čl. 314, st. 1, reč. 2. SZ). Osobu koja se u svom podnesku protivi priznanju stečajni sudac može saslušati (čl. 314, st. 2. SZ). Zakonodavac je naložio stečajnom sucu da obrati osobitu pažnju na potrebu hitnoga rješavanja zahtjeva priznanja (čl. 314, st. 3. SZ).

Nadalje, zakonodavac je izričito odredio da rješenje o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka glede kruga osoba prema kojim djeluje ima isti učinak kao i rješenje suda u Republici Hrvatskoj o otvaranju stečajnoga postupka (čl. 315, st. 1. SZ). Ako se sud odluči da prizna stranu odluku o otvaranju stečajnog postupka, on mora točno navesti koje učinke ta priznata strana odluka ima (čl. 315, st. 2. SZ). Ovdje se misli na to da li se kao posljedica priznanja otvara domaći posebni sekundarni postupak ili ne. Naravno, da bi se sekundarni postupak uopće mogao otvoriti, pored ostalih uvjeta, potrebno je da je njegovo otvaranje u toku postupka priznanja zatražio ili strani stečajni upravitelj ili neki od vjerovnika stečajnog dužnika (čl. 325, st. 1. SZ). Kad se rješenjem o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnog postupka kao pravni učinak određuje otvaranje (sekundarnog) stečajnoga postupka u Republici Hrvatskoj, rješenje o priznanju ima ujedno pravno značenje rješenja o otvaranju stečajnoga postupka (čl. 315, st. 3. SZ). Inače o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka objavljuje se oglas u *Narodnim novinama*. Oglas će se objaviti i isticanjem na oglasnoj ploči suda. Na taj oglas odgovarajuće se primjenjuju odredbe Stečajnog zakona o oglasu o otvaranju stečajnoga postupka (čl. 315, st. 4. SZ). Stečajni zakon izričito je odredio i kome se sve rješenje o priznanju dostavlja: predlagatelju, stranom stečajnom upravitelju, stečajnom dužniku, pravnim osobama koje za dužnika obavljaju poslove platnoga prometa, državnom odvjetništvu te tijelima koja vode javne upisnike odnosno javne knjige iz čl. 54, st. 6. SZ, koja će po službenoj dužnosti, na temelju dostavljenoga rješenja, zabilježiti priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog postupka (čl. 315, st. 5. SZ).

Kako bi se spriječile zloupotrebe sa stečajnom masom u periodu između dana otvaranja stranog stečajnog postupka i dana priznanja odluke o njegovu otvaranju, hrvatski zakonodavac je predvidio da u slučaju priznanja te strane odluke namirenja i osiguranja koja su u tom periodu stečena u ovršnom postupku i postupku osiguranja u Republici Hrvatskoj u pravilu gube učinak (čl. 320, st. 1. SZ). Pravilo se ne odnosi na izlučne i razlučne vjerovnike, na Hrvatski zavod

za zdravstveno osiguranje i Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, javno-pravne tražbine Republike Hrvatske, kao ni na zaposlenike stečajnog dužnika s redovitim mjestom rada u Republici Hrvatskoj u pogledu tražbina tih vjerovnika navedenih u čl. 326, st. 1. SZ (čl. 320, st. 3. SZ). Naime, ti vjerovnici imaju u pogledu navedenih tražbina posebno pravo namirenja na tuzemnoj imovini (usp. čl. 324, st. 1. SZ).³⁹ Nadalje, raspolaganja dužnika koja je on u vezi s imovinom u Republici Hrvatskoj poduzeo u navedenom periodu, a koja su protivna interesima njegovih vjerovnika, također u pravilu gube učinak, pri čemu se ipak štiti dobra vjera protivne strane (usp. čl. 321. SZ). Ako je u navedenom periodu osoba sa sjedištem odnosno prebivalištem u Republici Hrvatskoj dugovanu činidbu ispunila dužniku, a znala je ili morala znati da je protiv njega otvoren stečajni postupak u inozemstvu, ta se osoba u pravilu neće osloboditi svoje obveze (usp. čl. 322. SZ). Osim toga, prijebroj neće biti moguć ako je do cesije tražbine koja se želi prebiti došlo u navedenom periodu, a bude dokazano da je novi vjerovnik (cesionar) u trenutku ustupa znao ili morao znati da je protiv dužnika otvoren stečajni postupak u inozemstvu (usp. čl. 323. SZ).

Protiv rješenja o priznanju strane odluke o otvaranju stečajnog postupka zakonodavac dopušta nesuspendivnu žalbu stranom stečajnom dužniku, stranom stečajnom upravitelju te vjerovnicima (čl. 316, st. 1. i 2. SZ). Pravo na žalbu iz te odredbe treba, polazeći od općih procesnih načela, ipak učiniti ovisnim o postojanju pravnog interesa.

Naglasimo da nije uvijek potrebno voditi posebni postupak za priznanje da bi se ostvarilo priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog postupka. Stečajni zakon izričito dopušta i incidentalno priznanje takve odluke, ali samo s učinkom za taj postupak (čl. 317, st. 1. SZ). Pravni učinci priznanja strane odluke o otvaranju stečajnoga postupka nastupaju danom donošenja odluke u kojoj je o navedenom priznanju odlučeno kao o prethodnom pitanju (čl. 317, st. 2, reč. 1. SZ), a u ostalom su pravni učinci određeni u tom slučaju odgovarajućom primjenom čl. 319. do 324. SZ (čl. 317, st. 2, reč. 2. SZ). Posebno u situacijama ako u tuzemstvu ne bi bilo mnogo domaćih vjerovnika i mnogo imovine važno

³⁹ Nažalost, Treća novela Stečajnog zakona iz 2003. godine (Narodne novine br. 123/03) propustila je isto posebno pravo na namirenje predvidjeti i za Hrvatski zavod za zapošljavanje u pogledu tražbina koje se po zakonu obvezatno namiruju kao doprinosi iz plaće i na plaću (usp. čl. 71. SZ), pa to treba pri prvoj sljedećoj izmjeni Stečajnog zakona ispraviti.

je da postoji i mogućnost incidentalnog ispitivanja pretpostavaka za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka, jer vođenje posebnog formalnog postupka priznanja neće uvijek biti ekonomski opravdano.

IV. ZAKLJUČCI

Pretpostavke koje hrvatsko pravo propisuje za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka (čl. 311. SZ) u skladu su sa suvremenim kretanjima u međunarodnom insolventijskom pravu.

Iako hrvatski zakon govori o stečajnom postupku, zapravo je sadržajno riječ o “insolventijskom” postupku, jer stečajni postupak po hrvatskom pravu nije ograničen na likvidaciju imovine stečajnog dužnika, već on u sebi sadržava i sanacijske mogućnosti. Pojam “stečajnog postupka” prilikom priznanja stranog postupka treba tumačiti funkcionalno, a podlogu za takvo tumačenje daje već i sam hrvatski zakon u čl. 311, st. 1, br. 1. i čl. 335. SZ. Načelno se prema hrvatskom pravu mogu priznati klasični likvidacijski postupci, postupci prisilne nagodbe, ali i različiti reorganizacijski odnosno sanacijski postupci. Nažalost, hrvatsko pravo nije se izjasnilo o mogućnosti priznanja odluka iz tzv. prethodnih postupaka.

Indirektna međunarodna nadležnost u hrvatskom pravu izvodi se iz odredaba o direktnoj međunarodnoj nadležnosti (čl. 311, st. 1, t. 1. SZ). Kriterij za određenje međunarodne nadležnosti za otvaranje glavnog stečajnog/insolventijskog postupka jest “središte poslovnog djelovanja” dužnika (čl. 301, st. 1. SZ). Pod time treba u prvom redu smatrati ono mjesto odnosno onu državu u kojoj se obavljaju poslovne djelatnosti dužnika i u kojoj se nalazi najveći dio njegove imovine, a onda u pravilu i najveći broj njegovih vjerovnika. Činjenica gdje se nalazi uprava i odakle se upravlja poslovima dužnika sama za sebe nije od presudne važnosti. Pojam “poslovno djelovanje” naime širi je od pojma “djelatnost upravljanja”. Na isti bi način trebalo tumačiti pojam “*centre of main interests*” dužnika u Europskoj uredbi o insolventijskim postupcima (čl. 3, st. 1. EuUrIns) te u UNCITRAL-ovu Model zakonu o prekograničnoj insolventiji (čl. 2, sl. b) MZ), kao i pojam “*Mittelpunkt einer selbständigen wirtschaftlichen Tätigkeit*” dužnika u njemačkom pravu (§ 3, st. 1, reč. 2. InsO). Kriterij za određenje međunarodne nadležnosti za otvaranje posebnog (partikularnog ili sekundarnog) stečajnog/insolventijskog postupka jest u prvom redu tuzemna “poslovna jedinica bez svojstva pravne osobe” ili drugim riječima tuzemna

podružnica dužnika (čl. 302, st. 1. SZ). No, iznimno, u Zakonu točno predviđenim slučajevima moguća je međunarodna nadležnost za otvaranje posebnog stečajnog/insolventijskog postupka i na temelju same dužnikove imovine, kad je to potrebno da bi se omogućilo ispunjenje dopunske, zaštitne, podupiruće ili pomoćne funkcije posebnog stečajnog/insolventijskog postupka (čl. 302, st. 2. SZ).

Strana odluka o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka osim toga mora biti ovršna prema pravu države u kojoj je donesena (čl. 311, st. 1, t. 2. SZ), a to proizlazi već iz same prirode priznanja. Ona ne mora biti pravomoćna (čl. 311, st. 3. SZ).

Osim toga priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka ne smije biti u protivnosti s javnim poretom Republike Hrvatske (čl. 311, st. 1, t. 3. i st. 3. SZ). No, primjena klauzule *ordre public* mora biti suzdržana i svedena na najnužniju mjeru.

Hrvatsko pravo ne predviđa uzajmnost kao pretpostavku priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka, pa je i u tom pogledu u skladu sa suvremenim kretanjima u međunarodnom insolventijskom pravu.

Zbog značajnih nedostataka i mogućih pravnih teškoća koje za sobom povlači sistem automatskog (*ex lege*) priznanja stranih odluka o otvaranju insolventijskog postupka, hrvatski zakonodavac opredijelio se za rješenje prema kojem se pretpostavke za priznanje strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka u pravilu ispituju u posebnom formalnom postupku. Hrvatski zakonodavac taj je postupak relativno detaljno regulirao (čl. 308-317. SZ), pri čemu se osobito vodilo računa o potrebi brzine i efikasnosti u postupanju. Radi sprečavanja zloupotrebe od strane dužnika i pojedinih njegovih vjerovnika posebnim odredbama osigurala se zaštita tuzemne dužnikove imovine u periodu između dana otvaranja stranog stečajnog/insolventijskog postupka i dana podnošenja prijedloga za njegovo priznanje u Hrvatskoj te za vrijeme trajanja postupka priznanja (čl. 312, 320-323. SZ). Ipak za situacije u kojima u Hrvatskoj ne bi bilo mnogo vjerovnika i mnogo imovine dužnika te u kojima bi vođenje posebnog postupka priznanja bilo ekonomski neopravdano, zakonodavac je ipak predvidio i mogućnost incidentalnog priznanja strane odluke o otvaranju stečajnog/insolventijskog postupka, ali samo s učinkom u postupku u kojem je ta strana odluka priznata (čl. 317. SZ).

Summary

Jasnica Garašić*

**PRESUMPTIONS FOR RECOGNITION OF THE FOREIGN
DECISION ON INSTITUTING BANKRUPTCY/INSOLVENCY
PROCEEDINGS ACCORDING TO CROATIAN LAW**

Presumptions required by Croatian law for recognition of the foreign decision on instituting bankruptcy/insolvency proceedings (Art. 311 BA) are in conformity with contemporary tendencies in international insolvency law.

Although Croatian law speaks about bankruptcy proceedings, it in fact refers to “insolvency” proceedings because bankruptcy proceedings according to Croatian law are not limited to liquidation of property of the bankruptcy debtor, but they in themselves contain possibilities of financial reorganization. The concept of “bankruptcy proceedings” in the recognition of foreign proceedings should be interpreted functionally, and the basis for such interpretation has already been given by Croatian law in Art.311, para.1, no.1 and Art. 335 BA. In principle, Croatian law provides for traditional liquidation proceedings, compulsory settlement proceedings, but also various reorganizational or bankruptcy proceedings. Unfortunately, Croatian law does not mention the possibility of recognizing decisions from the so-called previous proceedings.

Indirect international jurisdiction in Croatian law derives from provisions on direct international jurisdiction (Art. 311, para. 1, item 1 of the BA). The criterion for determination of international jurisdiction for instituting main bankruptcy/insolvency proceedings is “the centre of business activity” of the debtor (Art. 301, para. 1 BA). This primarily refers to the place, i.e. country in which business activities of the debtor take place and in which the largest part of his property is, and consequently, as a rule, the largest number of his creditors. The fact where the administration and management of the activities of the debtor take place is not of crucial importance by itself. Namely, the term “business activity” is broader than the term “administrative activity”. The term “centre of main interest” of the debtor in the EU Regulation on insolvency proceedings (Art. 3, para. 1, EU Reg. Ins.) and in the UNCITRAL Model Law on cross-border insolvency (Art. 2, para. b) ML) should be interpreted in the same way, as well as the

* Jasnica Garašić, Ph. D., Assistant Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

term “Mittelpunkt einer selbständigen wirtschaftlichen Tätigkeit” of the debtor in German law (Art. 3, para. 1, line 2 InsO). The criterion for determination of international jurisdiction for instituting special (particular or secondary) bankruptcy/insolvency proceedings is primarily a domestic “business unit without the character of legal person” or in other words, the domestic branch of the debtor (Art. 302, para. 1 BA). But, exceptionally, in cases precisely provided by the law, international jurisdiction for instituting special bankruptcy/insolvency proceedings is also possible on the grounds of the debtor’s property itself, if it is necessary for the fulfillment of additional, protective, supportive or auxiliary function of special bankruptcy/insolvency proceedings (Art. 302, para. 2 BA).

The foreign decision on instituting bankruptcy/insolvency proceedings must also be enforceable according to the law of the country in which it has been made (Art. 311, para. 1, item 2 BA), which stems from the nature of recognition itself. It does not need to be final (Art. 311, para. 3 BA).

In addition, recognition of the foreign decision on instituting bankruptcy/insolvency proceedings must not be in collision with the *ordre public* of the Republic of Croatia (Art. 311, para. 1, item 3 and para. 3 BA). But the application of the *ordre public* clause must be restrained and reduced to the utmost necessity.

Croatian law does not provide for reciprocity as a presumption for recognition of the foreign decision on instituting bankruptcy/insolvency proceedings, and thus in this respect it is also in compliance with contemporary tendencies in international insolvency law.

Due to significant deficiencies and possible legal problems caused by the system of automatic (*ex lege*) recognition of foreign decisions on instituting insolvency proceedings, the Croatian legislator has decided on the solution according to which presumptions for recognition of foreign decisions on instituting bankruptcy/insolvency proceedings are as a rule examined in special formal proceedings. The Croatian legislator has regulated these proceedings relatively in detail (Articles 308-317 BA), taking especially into account the need for speed and efficiency of the process. In order to prevent misuse on the part of the debtor and some of his creditors, special provisions ensure the protection of the debtor’s domestic property in the period between the day of instituting foreign bankruptcy/insolvency proceedings and the day of submission of application for its recognition in Croatia, and during the course of recognition proceedings (Articles 312, 320-323 BA). However, for the situations in which there would not be many creditors and plenty of the debtor’s property in Croatia, and in which the conduct of special recognition proceedings would be economically unjustifiable, the legislator has still provided for the possibility of incidental recognition of the foreign decision on instituting bankruptcy/insolvency proceedings, but only with the effect in the proceedings in which this foreign decision has been recognized (Art. 317 BA).

Key words: bankruptcy/insolvency proceedings, foreign decision on instituting bankruptcy/insolvency proceedings, main bankruptcy/insolvency proceedings, special bankruptcy/insolvency proceedings, presumptions for recognition of the foreign decision on instituting bankruptcy/insolvency proceedings, proceedings for recognition of the foreign decision on instituting bankruptcy/insolvency proceedings

Zusammenfassung

Jasnica Garašić**

VORAUSETZUNGEN FÜR DIE ANERKENNUNG
AUSLÄNDISCHER ENTSCHEIDUNG ÜBER DIE ERÖFFNUNG
EINES KONKURS-/INSOLVENZVERFAHRENS NACH
KROATISCHEM RECHT

Das Internationale Konkurs- bzw. Insolvenzrecht ist in Art. 301-335 des kroatischen Konkursgesetzes geregelt.

Die Voraussetzungen des kroatischen Rechts für die Anerkennung einer ausländischen Entscheidung über die Eröffnung eines Konkurs- bzw. Insolvenzverfahrens (Art. 311 KG) stehen im Einklang mit den modernen Tendenzen des Internationalen Insolvenzrechts.

Obwohl im kroatischen Gesetz der Begriff "Konkursverfahren" verwendet wird, handelt es sich hierbei eigentlich um "Insolvenzverfahren". In der Tat bezweckt das kroatische Konkursverfahren nicht nur eine Liquidation des Schuldnervermögens, sondern sieht auch die Möglichkeiten einer Sanierung vor. Wie sich aus Art. 311 Abs. 1 Nr. 1 und Art. 335 des Konkursgesetzes ergibt, ist der Begriff "Konkursverfahren" bei der Anerkennung eines ausländischen Verfahrens funktionell auszulegen. Nach kroatischem Recht können demzufolge klassische Liquidationsverfahren, Vergleichs- bzw. Ausgleichsverfahren sowie grundsätzlich auch verschiedene Reorganisations- und Sanierungsverfahren anerkannt werden. Die Möglichkeit der Anerkennung eines ausländischen Vorverfahrens, welches nach dem Antrag auf Eröffnung eines ausländischen Konkurs- bzw. Insolvenzverfahrens beginnt und der Eröffnung dieses Konkurs- bzw. Insolvenzverfahrens vorangeht, erwähnt das kroatische Konkursgesetz dagegen leider nicht.

** Dr. Jasnica Garašić, Dozentin an der Juristischen Fakultät in Zagreb, Trg maršala Tita 14, Zagreb

Die Anerkennungszuständigkeit (sog. indirekte Zuständigkeit) wird im kroatischen Recht durch die internationale Zuständigkeit der kroatischen Gerichte für die Eröffnung eines Konkursverfahrens spiegelbildlich bestimmt (sog. direkte Zuständigkeit, Art. 311 Abs. 1 Nr. 1 KG). Das Kriterium für die Bestimmung der internationalen Zuständigkeit für die Eröffnung eines Hauptkonkurs- bzw. Hauptinsolvenzverfahrens ist "der Mittelpunkt der Geschäftstätigkeit" des Schuldners (Art. 301 Abs. 1 KG). Darunter versteht man in erster Linie jenen Ort bzw. jenen Staat, in dem die Geschäftstätigkeit des Schuldners ausgeführt/durchgeführt wird oder in dem sich der größte Teil des Schuldnervermögens und dementsprechend in der Regel auch die Mehrzahl seiner Gläubiger befindet. Für die Bestimmung der Zuständigkeit spielt der Ort bzw. der Staat, in dem sich die Verwaltung des Schuldners befindet oder in dem die Verwaltungstätigkeit ausgeübt wird, an sich keine entscheidende Rolle. Der Begriff der "Geschäftstätigkeit" ist nämlich breiter als der der "Verwaltungstätigkeit". Auf die gleiche Weise sind auch der Begriff "centre of main interests" des Schuldners in Art. 3 Abs. 1 der Europäischen Verordnung über Insolvenzverfahren und in Art. 2 lit. b) des UNCITRAL-Modellgesetzes über grenzüberschreitende Insolvenz sowie der Begriff "Mittelpunkt einer selbständigen wirtschaftlichen Tätigkeit" des Schuldners in § 3 Abs. 1 Satz 1 der deutschen Insolvenzordnung auszulegen. Das Kriterium für die Bestimmung der internationalen Zuständigkeit für die Eröffnung eines Sonderverfahrens (Partikular- oder Sekundärverfahrens) ist in erster Linie eine inländische Geschäftseinheit ohne Stellung einer juristischen Person - d.h. eine inländische Niederlassung des Schuldners (Art. 302 Abs. 1 KG). Ausnahmsweise ist es möglich, jedoch nur in gesetzlich genau bestimmten Fällen, auch ein Sonderverfahren aufgrund des bloßen inländischen Schuldnervermögens zu eröffnen bzw. anzuerkennen (Art. 302 Abs. 2 KG). Es handelt sich um Situationen, in denen der Gesetzgeber die Verwirklichung der Ersatz-, Vorzugs-, Unterstützungs- und Hilfsfunktion eines Sonderverfahrens ermöglichen wollte.

Die ausländische Entscheidung über die Eröffnung eines Konkurs- bzw. Insolvenzverfahrens muss, um anerkannt werden zu können, nach dem Recht des Staates, in dem sie ergangen ist, vollstreckbar sein (Art. 311 Abs. 1 Nr. 2 KG). Dies liegt in der Natur der Anerkennung. Diese Entscheidung muss nicht rechtskräftig sein (Art. 311 Abs. 3 KG).

Darüber hinaus darf die Anerkennung einer ausländischen Entscheidung über die Eröffnung eines Konkurs- bzw. Insolvenzverfahrens nicht im Widerspruch zur öffentlichen Ordnung der Republik Kroatien stehen (Art. 311 Abs. 1 Nr. 3 und Abs. 3 KG). Diese *ordre public* - Klausel ist aber äußerst zurückhaltend anzuwenden.

Das kroatische Recht sieht das Gegenseitigkeitserfordernis nicht als Voraussetzung für die Anerkennung einer ausländischen Entscheidung über die Eröffnung eines Konkurs-

bzw. Insolvenzverfahrens vor und folgt somit auch in diesem Punkt den aktuellen Tendenzen des Internationalen Insolvenzrechts.

Wegen der bedeutsamen Mängel und möglicher rechtlicher Schwierigkeiten, welche die automatische (*ex lege*) Anerkennung einer ausländischen Entscheidung über die Eröffnung eines Insolvenzverfahrens nach sich zieht, hat sich der kroatische Gesetzgeber entschieden, die Voraussetzungen für die Anerkennung einer solchen Entscheidung in der Regel in einem besonderen förmlichen Anerkennungsverfahren überprüfen zu lassen. Der kroatische Gesetzgeber hat das erwähnte Anerkennungsverfahren ziemlich ausführlich ausgestaltet (Art. 308-317 KG), wobei er insbesondere dem Bedürfnis der Schnelligkeit und der Effektivität des Verfahrens Rechnung getragen hat. Um Missbräuche seitens des Schuldners und einzelner seiner Gläubiger zu verhindern, wird durch besondere Bestimmungen der Schutz des inländischen Schuldnervermögens in der Zeit zwischen der Eröffnung des ausländischen Konkurs- bzw. Insolvenzverfahrens und der Stellung des Anerkennungsantrags im Inland sowie während der Dauer des Anerkennungsverfahrens gewährleistet (Art. 312, 320-323 KG). Für jene Fälle, in denen der Schuldner kein großes Vermögen und nicht viele Gläubiger in Kroatien hat und in denen es vorteilhafter wäre, über die Anerkennung einer ausländischen Entscheidung über die Eröffnung eines Konkurs- bzw. Insolvenzverfahrens als Vorfrage zu entscheiden, lässt das kroatische Gesetz die Möglichkeit einer solchen Anerkennung zu, jedoch nur mit Wirkung für das inländische Verfahren, in dem die ausländische Entscheidung inzident überprüft wurde (Art. 317 KG).

Schlüsselwörter: Konkurs-/Insolvenzverfahren, ausländische Entscheidung über die Eröffnung eines Konkurs-/Insolvenzverfahrens, Hauptkonkurs-/Hauptinsolvenzverfahren, Sonderkonkurs-/Sonderinsolvenzverfahren, Voraussetzungen für die Anerkennung der ausländischen Entscheidung über die Eröffnung eines Konkurs-/Insolvenzverfahrens, Verfahren der Anerkennung der ausländischen Entscheidung über die Eröffnung eines Konkurs-/Insolvenzverfahrens